

# *Kvalitative veje eller vildveje?*

Introduktion til en aktuel bog om kvalitative interview- og analysemetoder og deres anvendelse i dansk forskning

Henning Olsen (ho@sfi.dk)  
Socialforskningsinstituttet, København

Bogen *Kvalitative kvaler*, der indeholder hovedresultater fra Socialforskningsinstituttets undersøgelse *Kvalitative undersøgelsers kvalitet*, handler om kvalitative interview- og analysemetoder og deres anvendelse i dansk samfundsvidenskabelig og tilgrænsende forskning (Olsen, 2002). Med afsæt i Kvalets introduktion til kvalitativ interviewforskning (Kvale, 1997) fremfortolkes tendenser i et bredspektret udvalg af engelsksproget og skandinavisk kvalitativ metodelitteratur. Tendenserne sammenholdes med danske samfundsvidenskabelige og tilgrænsende undersøgelser med kvalitative interview som empirisk grundlag. Hermed evalueres, om dansk kvalitativ interviewforskning afspejler metodelitteraturens anbefalinger. Bogen, der afsluttes med forfatterens forslag til kvalitetssikring af kvalitative interviewundersøgelser, henvender sig til studerende og forskere med interesse for, men uden større erfaring med kvalitative interviewundersøgelser eller særligt kendskab til kvalitativ metodelitteratur. Fra undersøgelsen er tidligere offentliggjort et arbejdspapir (Olsen, 2002b; downloades ved henvendelse til [www.sfi.dk](http://www.sfi.dk)) og to artikler (Olsen, 2002a; Olsen, 2001a).

## **Tema og problemstillinger**

Samfundsvidenskabelig og tilgrænsende forskning gennemføres ved anvendelse af kvalitative og/eller kvantitative metoder, der undertiden betegnes som to “spor”: et meningstydende henholdsvis et meningsskabende (se: *oversigt 1*). De to “spor” lader sig kombinere, fx i casestudier med kvalitative interview, hvis mening tydes, og spørgeskemabaseret empiri, hvor mening er skabt på forhånd af forskeren (se fx: Yin, 1989). Mens kvalitative metoder sigter mod erkendelse angående sociale fænomeners beskaffenhed, genererer kvantitative metoder erkendelse om sociale fænomeners udbredelse og talmæssige sammenhænge (se fx: Olsen, 1998). Metaforisk er kvantitative forskere optaget af at “tælle æbler og pærer”, mens kvalitative forskere sætter fokus på forskellen mellem frugterne (se fx: Repstad, 1993). Idet kvantitative metoder henvises til en parentes, er bogens overordnede tema: Hvad er kvalitative metoder, hvordan adskiller de sig fra kvantitative, og hvordan anvendes kvalitative metoder i dansk samfundsvidenskabelig og tilgrænsende forskning baseret på kvalitative interview?

### Oversigt 1.

Kvalitative og kvantitative samfundsvidenskabelige metoder (eksempler).

|                                                                                                                                                |                                                                                                                          |                                                                                                                                      |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Det kvalitative “spor”</b><br>Tekstanalytiske metoder<br>Kildekritiske metoder<br>Diskursanalytiske metoder<br>Kvalitative interviewmetoder |                                                                                                                          | <b>Det kvantitative “spor”</b><br>Statistiske analysemetoder<br>Surveymetode<br>Andre spørgeskemametoder<br>Registerbaserede metoder |
| Feltarbejde:<br>Observationsmetoder<br>Deltagende observation<br><br>Kvalitativ<br>metodekombination                                           | Kvalitativ/kvantitativ<br>metodekombination<br><br>Casestudier<br><br>Anden kvalitativ/kvanti<br>tativ metodekombination | Kvantitativ<br>metodekombination                                                                                                     |
|                                                                                                                                                |                                                                                                                          |                                                                                                                                      |

Der findes efterhånden en righoldig kvalitativ metodelitteratur med forskellige bud på, hvad kvalitative metoder er, og hvordan de anvendes (ofte citeret engelsksproget metodelitteratur er fx: Denzin & Lincoln, 1994; Miles & Huberman, 1994; Strauss & Corbin, 1990; Tesch, 1990). Selv om kvalitative interview- og analysemetoder har udbredt anvendelse i dansk samfundsvidenskab og tilgrænsende forskning, er der ikke hidtil gjort systematiske, kriterielt eksplicite forsøg på at sammenholde metodelitteraturens anbefalinger med dansk kvalitativ forskningspraksis med sigte på evaluering af sidstnævnte. Det er, hvad *Kvalitative kvaler* især handler om. Ved at anskueliggøre og eksemplificere en lang række metodologiske problemer sigter evalueringen mod at fremme kvalitativ interviewforsknings kvalitet.

Med Steinar Kvaless introduktion til kvalitativ interviewforskning i *InterView* (Kvale, 1997) som afsæt og komparativt grundlag fremfortolkes tendenser i et bredspektret udvalg - i alt omkring 200 bogtitler - af engelsksproget og skandinavisk kvalitativ metodelitteratur. Sigtet hermed er ikke at opnå “sande” svar på, hvad kvalitative undersøgelser er, og hvordan de “bedst” gennemføres, men at afdække metodelitteraturens vekslende anbefalinger. Selv om litteraturens forfattere ikke er uenige om alting, er én væsentlig iagttagelse, at kvalitative metoder - det vil i *Kvalitative kvaler* navnlig sige kvalitative interview- og analysemetoder - ikke findes i en konsensuel “køgebog”.

Med afsæt i litteraturstudiet rettes søgelyset derpå mod metodologisk gennemsigtighed eller mangel på samme i danske samfundsvidenskabelige og tilgrænsende undersøgelser baseret på kvalitative interview. I nogle af disse virker kvalitative interview som eneste empiriske grundlag, mens andre undersøgelser baseres på kvalitative interview sammen med andre metoder, fx deltagende observation og/eller surveyempiri. Blandt et stort antal danske undersøgelser offentliggjort i peri-

oden 1998-2000, udvælges derpå et begrænset antal kvalitative interviewundersøgelser til nærmere analyse og evaluering på grundlag af kvalitetskriterier fremfortolket fra kvalitativ metodelitteratur. Fremstillingen afsluttes med forfatterens forslag til sikring af kvalitative interviewundersøgelsers kvalitet. Bogen er hermed en forfølgelse af fire problemstillinger vist i *oversigt 2*.

| Oversigt 2.<br>Bogens fire problemstillinger. |                                                                                                                                                                            |
|-----------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. <i>problemstilling</i>                     | Hvilke tendenser findes i engelsksproget og skandinavisk kvalitativ metodelitteratur, og er tendenserne overvejende konsensuelle?                                          |
| 2. <i>problemstilling</i>                     | Hvor metodologisk gennemsigtige er danske samfundsvidenskabelige og tilgrænsende undersøgelser baseret på kvalitative interview?                                           |
| 3. <i>problemstilling</i>                     | I hvilket omfang og på hvilken måde afspejler danske kvalitative interviewundersøgelser kvalitetskriterier hidrørende fra engelsksproget og skandinavisk metodelitteratur? |
| 4. <i>problemstilling</i>                     | Hvilke kvalitetskrav anbefales efter forfatterens opfattelse stillet til kvalitative interviewundersøgelser?                                                               |

## Procedurer og tendenser

Bogens indledende kapitel, hvor Steinar Kvaless moderat postmoderne kvalitative position præsenteres, er en tilsigtet loyal kondensering af introduktionen til kvalitativ interviewforskning og de stadier, som den slags undersøgelser menes at gennemløbe: tematisering, metodologisk design, gennemførelse af kvalitative interview, interviewudskrift, interviewanalyse, "verificering" og rapportering. Det indledende kapitel kan læses som et resumé af lærebogen, men virker primært som komparativt grundlag, når tendenser i kvalitativ metodelitteratur fremfortolkes i tre kapitler, der tilsammen udgør et litteraturstudie baseret på søgning og granskning af engelsksproget og skandinavisk metodelitteratur. Litteraturen er især søgt på de skandinaviske litteraturbaser *Danbib*, *Bibsys* og *Libris* ved anvendelse af tematisk relevante søgeord.

Ét kapitel omhandler forskellige opfattelser af kvalitative undersøgelser af afgrænsning og videnskabsteoretiske grundlag. Det viser sig særdeles vanskeligt at opstille præcise demarkationslinjer mellem kvalitativ og kvantitativ forskning. Forsøget er gjort af mange metodeforfattere, men uden konsensus og med markant forskellige udfald. Mens nogle forfattere hævder en streng antagonisme mellem kvalitativ og kvantitativ forskning, tager andre afstand herfra eller forholder sig tvivlende. Flere metodeforfattere lægger afstand til det mulige og ønskelige i en *grand definition* af kvalitativ forskning, der afgrænser denne éntydigt fra kvantitativ. I samme kapitel belyses kvalitativ interviewforskning i forhold til kvalitative undersøgelser af anden type. Såfremt sondringen mellem kvalitative og kvantitative undersøgelser skal være meningsfuld, bør det være nogenlunde éntydigt, hvilke undersøgelser der placeres hvor.

Det er heller ikke uproblematisk at bestemme kvalitative undersøgelser videnskabsteoretiske grundlag. Ifølge Kvale er kvalitative interviewundersøgelser en postmoderne form for fænomenologisk hermeneutik - eller *vice versa* (Kvale, 1997). Mens hermeneutik udpeger meningsfortolkning som tema, er fænomenologi beskrivelser forrang med forforståelse i parentes. Men må-

ske er Kvaless position blot ét af flere bidrag, der adskiller sig fra andres bidrag til bestemmelse af kvalitative undersøgelses videnskabsteoretiske aspekter? Kvalitative metodeforfattere har ikke samme opfattelse af kvalitative undersøgelses metateoretiske grundlag. Spændvidden er markant - fra opfattelser, hvis tilhængere *opdager* allerede på forhånd eksisterende sociale "virkeligheder", og som tænker på måder beslægtet med positivisme og/eller empirisme, over opfattelser, der sætter fokus på fænomeners "fremtrædelsesformer" og fortolkning heraf, til socialkonstruktivistiske og hermed beslægtede opfattelser, der tager afsked med den sociale "virkelighed" og med analyseresultaters overensstemmelse med denne (se: *oversigt 3*).

| Oversigt 3.<br>Videnskabsteoretiske positioner i kvalitativ metodelitteratur (eksempler).                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                           |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <i>Ontologiske positioner</i><br>("det værendes" beskaffenhed)                                                                                                                                                                    | <i>Epistemologiske positioner</i><br>(erkendelse om "det værende")                                                                                                                                                                        |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>• Social "virkelighed"</li> <li>• Pragmatisk social "realisme"</li> <li>• Subjektive fremtrædelsesformer (fx fænomener som "det, der viser sig")</li> <li>• Social konstruktion</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Tendential korrespondens mellem erkendelse og social "virkelighed"</li> <li>• Fravær af "repræsentation"</li> <li>• Fortolkende <i>Verstehen</i></li> <li>• Sprogligt "verdensmageri"</li> </ul> |

Derefter peges på tendenser i kvalitativ metodelitteratur med særlig fokus på stadier, som kvalitative interviewundersøgelser gennemløber. Også her virker Kvaless beskrivelse af kvalitativ interviewforskning som grundlag og disponerer samtidig fremstillingen. Der indledes med anbefalinger vedrørende tematisering, herunder placeringer, som teoretisk og/eller anden forforståelse kan tildeles. Mange metodeforfattere bifalder induktive tilgange, hvor problemstillinger udvikles successivt under forskningsprocessen, mens andre peger på mere lukkede tilgange. Derpå rettes opmærksomheden mod fordringer til metodologisk formgivning af kvalitative undersøgelser. For nogle af metodelitteraturens forfattere er designfleksibilitet en ufravigelig fordring, mens andre - det gælder navnlig deduktivt orienterede - anbefaler detaljeret forhåndsplanlægning.

Ved fastlæggelse af kvalitative interviewundersøgelses design tages der motiveret stilling til interviewopfattelse, interviewforberedelse, fx selektion af informanter og udarbejdelse af interviewguides, interviewgennemførelse og vurdering af kvalitative interviews kvalitet og anvendelighed. Alene fordi kvalitative interview varierer med hensyn til grad af forhåndsstrukturering samt antallet af samtidigt interviewede informanter, har begrebet *kvalitativt interview* stor betydningsvidde. At omtale kvalitative interview i bestemt form - *det* kvalitative interview - er derfor problematisk. Med vekslende interviewopfattelser og interviewformer *in mente* har kvalitative interview ikke fælles konstituerende træk og er uden blot tilnærmelsesvis konsensuel beskrivelse i metodelitteraturen (se: *oversigt 4*). Med hensyn til kriterier for selektion af informanter og anvendelse af interviewguides er meningene ligeledes delte, hvilket også gælder krav til "vellykkede" kvalitative interview samt til vurdering af gennemførte interviews kvalitet.

Oversigt 4.  
Interviewopfattelser i kvalitativ metodelitteratur (eksempler).

- Livsverdensinterview (Kvale)
- Dramaturgiske interview
- Etnografiske interview (Spradley)
- Fænomenologiske interview
- Narrative interview
- Livshistorieinterview

Derpå følger et omfattende kapitel om analysestrategier og procedurer til sikring af analyseresultaters kvalitet, herunder procedurernes konceptuelle grundlag, fx begrebernes *validitet* versus *troværdighed*. Hvordan formulerer og implementerer forskere en passende metode til at analysere kvalitative interview? Hvordan kan forskere overbevise andre om, at prædikatet forskning er beføjet? Det er kapitlets to spørgsmål, hvoraf det første besvares ved at fremfortolke tværgående analysestrategiske tendenser i metodelitteraturen. Herefter sættes der fokus på analytisk induktion versus teori-relateret eller anden deduktion, konceptualisering, kodning, generalisering og generering af teori.

En dominerende tendens er fraværet af en analytisk “hovedvej”, ligesom mange anskuer kvalitative analyser i et “nedefra”-perspektiv. Uanset analytisk tilgang er det anbefalede perspektiv undersøgelsespersonernes: “I want to understand the world from your point of view.” (Spradley, 1979:34). En tredje tendens er konceptualisering, dvs. analytisk generering af begreber og mere abstrakte kategorier, der overskrider informanternes kontekstuelle ytringer. Hvad enten begreber og kategorier dannes ved kodeprocedurer eller på anden vis, peger en stor del af metodelitteraturen på konceptualisering - begreber som forskningens “byggesten” - som ét centralt analytisk træk. Efter manges opfattelse fordrer både “nedefra”-perspektivet og konceptualisering fortolkning, der er yderligere en tendens. En sidste tendens, som stort set alle metodeforfattere bifalder, er anbefalinger om, at kvalitative forskere bør tydeliggøre samtlige analytiske procedurer.

Det andet spørgsmål besvares ved at sætte fokus på kvalitetssikrende procedurernes konceptuelle grundlag for derpå at forskyde opmærksomheden hen imod kriterier for, hvad kvalitativ kvalitet er. Mens nogle metodeforfattere, hvilket også gælder Kvale, gør krav på *validitet* og *reliabilitet* som konceptuelt grundlag, om end defineret på anden måde end inden for kvantitativ forskning, tager andre afstand herfra. Hertil kommer, at der heller ikke er konsensus om, hvorledes *validitet* og *reliabilitet* defineres inden for kvalitativ forskning. Hvad kvalitetskriterier angår, indeholder litteraturen mange delvist konkurrerende kriterier, mens de fleste forfattere dog principielt bifalder en fordring om gennemsigtige kriterier for kvalitativ kvalitet (se: *oversigt 5*).

Med disse kapitler er fremfortolkningen af tendenser i kvalitativ metodelitteratur tilendebragt, hvorefter bogens anden problemstilling bringes i fokus. Fremstillingen sigter først mod at estimere kvalitative interview- og analysemetoders udbredelse i dansk samfundsforskning m.v. Det skønnes, at der i perioden 1980-2000 er offentliggjort af størrelsesordenen 1000 undersøgelser, som helt eller delvist er baseret på kvalitative interview (se: *oversigt 6*). Derpå kategoriseres et udsnit af de ved litteratursøgning sporede omkring 1000 undersøgelser fra perioden 1980-2000, hvad grader af metodologisk gennemsigthed angår. En høj grad af gennemsigthed indebærer,

at læsere så at sige kan “kigge forskeren over skulderen” og følge de enkelte trin i forskningsprocessen. Kategoriseringens ærinde er at afdække, i hvilket omfang danske forskere tydeliggør og motiverer metodologiske valg fra tematisering over fastlæggelse af metodologisk design og frem til analyse og procedurer til sikring af analyseresultaters kvalitet.

Hvis undersøgelser med kvalitative interview har tre aspekter - (1) tematisering/design, (2) tilvirkning af empiri og (3) analyse/kvalitetsvurdering - er danske forskere *mindst* meddelssomme med hensyn til sidstnævnte aspekt. Det gælder fx kriterier for kvalitativ kvalitet. Også hvad tilvirkning af empiri angår kunne danske forskere være mere informative, fx angående interviewkriterier, -varighed og -udskrift. Med hensyn til det første aspekt peges der på et behov for mere gennemsigtige refleksioner om valg af design. Det viser sig også, at danske forskere, der gennemfører undersøgelser alene med kvalitative interview, oftere formulerer sig mere gennemsigtigt om afgørende valg end forskere, der gennemfører undersøgelser med metodekombination. Det gælder navnlig selektion af informanter, evt. brug af interviewguide, interviewudskrift og analysestrategi.

| Oversigt 5.<br>Anbefalinger vedr. kvalitetssikring af kvalitative analyseresultater. |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|--------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <i>Generelle anbefalinger</i>                                                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Eksplicite og motiverede metodologiske procedurer</li> <li>• Forskningsresultaters bestyrkede kvalitet/”validitet”</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| <i>Tematisering og design</i>                                                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Problemstillinger med motiverede grader af åbenhed/lukkethed</li> <li>• Motiveret nærvær subs. fravær af eksplicit forforståelse</li> <li>• Beskrivelse, generalisering, teorigenerering og/eller teorirelatering</li> <li>• Eksplicit metodologisk design med motiveret detaljeringsgrad</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| <i>Tilvirkning og oparbejdelse af empiri</i>                                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Tematisk relevant og motiveret interviewopfattelse</li> <li>• Motiverede kriterier vedr. informanternes art og antal</li> <li>• Motiveret grad af forhåndsstrukturering, fx interviewguide</li> <li>• Tematisk relevante og tilstrækkelige interviewkvalifikationer</li> <li>• Vurdering af interviewkvalitet subs. motiveret fravær heraf</li> <li>• Eksplicite kriterier for transskription af interview</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                |
| <i>Kvalitativ analyse og kvalitets-sikring</i>                                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Eksplicit og de facto implementeret analysestrategi</li> <li>• Eksplicit konceptualiseringsprocedure</li> <li>• Systematisk kodestrategi, fx kontrol af kodepålidelighed</li> <li>• Entydig placering af teoretiske aspekter, fx teori som <i>spotlight</i></li> <li>• Analytisk anvendelse af <i>displays</i></li> <li>• Feedback fra informanter (<i>member checks</i>)</li> <li>• Triangulering, fx analytisk eller teoretisk triangulering</li> <li>• Forebyggelse af bias</li> <li>• Reproducerbarhed</li> <li>• Gendrivlighed/falsificerbarhed</li> <li>• Metateoretiske refleksioner om ontologi, epistemologi mv.</li> </ul> |

| Oversigt 6.<br>Danske samfundsvidenskabelige og tilgrænsende undersøgelser med anvendelse af kvalitative interview.<br>Antallet af bogtitler 1980-2000 baseret på indberetninger fra forskningsinstitutter, forskningscentre mv. |           |           |           |           |       |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|-----------|-----------|-----------|-------|
|                                                                                                                                                                                                                                  | 1980-1984 | 1985-1989 | 1990-1994 | 1995-2000 | I alt |
| Titler i alt .....                                                                                                                                                                                                               | 60        | 146       | 319       | 411       | 936   |
| Titler pr. år.....                                                                                                                                                                                                               | 12        | 29        | 64        | 75        | 46    |

Bogens tredje problemstilling afgrænses til enkelte danske kvalitative interviewundersøgelser (se: *oversigt 7*). På grundlag af fremstillingen i de foregående kapitler formuleres omkring 30 kvalitetskriterier, der anvendes ved analyse og evaluering af femten kvalitative interviewundersøgelser (en omfattende evaluering af undersøgelserne - det nævnte arbejdsrapport - downloades ved henvendelse til [www.sfi.dk](http://www.sfi.dk)). Hvis undersøgelserne er typiske for danske kvalitative interviewundersøgelser, hvad der argumenteres for i bogen, afspejles kvalitativ metodelitteratur i meget begrænset omfang i dansk kvalitativ interviewforskning. Mange undersøgelser er i højere grad baseret på *common sense* end på gennemsigtige metodologiske refleksioner og valg med afsæt i litteraturens anbefalinger om kvalitative forskningsprocesser og sikring af analyseresultaters kvalitet. Konsekvensen er, at andre tildeles begrænsede muligheder for at "kigge forskeren over skulderen". Blandt de mest fremherskende problemer er mangel på analytisk gennemsigthed samt på kriterier for "validering" eller kontrol af analyseresultater.

| Oversigt 7.<br>Danske kvalitative interviewundersøgelser udvalgt til analyse og evaluering. |                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                             |
|---------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <i>Institution/forlag</i>                                                                   | <i>Forfatter/år</i>                                                                                                                              | <i>Tema</i>                                                                                                                                                                                                                 |
| <i>Universitet mv.</i>                                                                      | Bild, T. et al. (1993)<br>Bømler, T.U. (1995)<br>Fleischer, E. (2000)<br>Pedersen, I.K. (1998)<br>Søndergaard, D.M. (1996)<br>Tilia, G.B. (1996) | Medlemstyper i LO-forbund<br>Sindslidende i små nordjyske kommuner<br>Selvmordsforsøg som talehandling<br>Kvindelig elitesport og karriere<br>Kulturel konstruktion af køn<br>Tamilske flygtninges forhold i Ringkøbing Amt |
| <i>Akademisk/<br/>andet privat forlag</i>                                                   | Jensen, T.K. (1993)<br>Sørensen, T.B. (1991)                                                                                                     | Folketingsmedlemmers politiske kultur og livs-<br>verden<br>Kvindelige bistandsklienters oplevelse af deres<br>tilværelse, ressourcer og hjælp                                                                              |
| <i>Sektor-<br/>forskningsinstitut</i>                                                       | Csonka, A. (1995)<br>Christensen, E. (1998)<br>Hestbæk, A-D. (1995)<br>Jacobsen, E.T. (1996)<br>Korremann, G. (1987)                             | Rekruttering af medarbejdere<br>Anbringelse af børn uden for hjemmet<br>Forældreskab i småbørnsfamilier, hvor begge<br>forældre har erhvervsarbejde<br>Sundhedsoplysende kampagner<br>Kvinder, mænd og omsorgsarbejde       |
| <i>Anden institution<br/>mv.</i>                                                            | Henriksen, C.S.<br>& Malmgren, M. (1998)<br>Højgaard, L. (1990)                                                                                  | Københavneres holdninger til mødet med alment<br>praktiserende læger<br>Årsager til få kvindelige ledere                                                                                                                    |

Metodelitteraturens sporadiske afspejling viser sig også ved usædvanligt få referencer til litteraturen, navnlig til den fremmedsprogede. Det er næppe tilfældigt, at undersøgelser, der "scorer" positivt på mange af kvalitetskriterierne, samtidig indeholder litteraturlister med adskillige konkret afspejlede referencer til metodelitteratur, mens undersøgelser med mange kritiske "scores" er gennemført med ingen eller begrænset litteraturanvendelse. Selv om kvalitative interviewundersøgelser er uden standardiserede metodologiske procedurer og uden videnskabsteoretisk konsensus, er der et iøjnefaldende behov for, at den mangefacetterede metodelitteratur i højere grad afspejles i dansk kvalitativ interviewforskning. Heraf følger ikke, at kvalitative forskere, der måtte tage anbefalingen til efterretning, vil finde én kvalitativ "køgebog", der dækker hele det metodologiske spektrum. Udfordringen er at tilegne sig litteraturens mangfoldighed og gennem øget "kulinarisk" beredskab at mestre tilberedelse af kvalificerede "retter", der har praktisk erfaring som nødvendig, men ikke tilstrækkelig betingelse.

I bogens afsluttende kapitel, der opsummerer og integrerer beskrivelser, analyser og evalueringer, formuleres en argumenteret liste af håndværksmæssige og kommunikative spørgsmål, hvis kvalificerede besvarelse forventeligt kan bidrage til at fremme kvalitativ interviewforsknings kvalitet. Derimod afvises pragmatiske spørgsmål - spørgsmål omhandlende anvendelse af kvalitative forskningsresultater - som relevante kvalitetskriterier. Mens størstedelen af bogen sigter mod loyal kondensering og evaluerende anvendelse af engelsksproget og skandinavisk kvalitativ metodelitteratur, gælder det således ikke bogens afsluttende kapitel, hvor forfatterens egne anbefalinger præsenteres. Med henvisning bl.a. til Miles & Huberman (1994) og Schultz Jørgensen (1989) argumenteres for relativt stramt formgivne, empirisk sensitive og overvejende deduktivt orienterede kvalitative interviewundersøgelser med teoretisk eller anden eksplicit konceptuel forståelse udsat for afprøvning, modifikation og/eller videreudvikling.

## Litteratur

- Bild, T. et al. (1993). *Sikke nogen typer. Rapport over en interviewundersøgelse blandt medlemmer af LO-forbundene*. LO og CARMA. Aalborg Universitetscenter.
- Bømler, T.U. (1995). *Sindslidende i små kommuner*. Aalborg Universitetscenter.
- Christensen, E. (1998). *Anbringelser af børn: en kvalitativ analyse af processen*. København: Socialforskningsinstituttet.
- Csonka, A. (1995). *Når virksomheder rekrutterer*. København: Socialforskningsinstituttet.
- Denzin, N.K. & Lincoln, Y.S. (eds.) (1994). *Handbook of Qualitative Research*. London: Sage Publications.
- Fleischer, E. (2000). *Den talende tavshed*. Odense: Odense Universitetsforlag.
- Henriksen, C.S. & Malmgren, M. (1998). *Holdninger til praktiserende læger*. København: CASA.
- Hestbæk, A-D. (1995). *Forældreskab i 90'erne*. København: Socialforskningsinstituttet.
- Højgaard, L. (1990). *Vil kvinder lede? Et spørgsmål om fornyelse*. København: Ligestillingsrådet.
- Jacobsen, E.T. (1995). *Sundhedsoplysende kampagner*. København: Dansk Sygehus Institut.
- Jensen, T.K. (1993). *Politik i praksis. Aspekter af danske folketingsmedlemmers politiske kultur og livsverden*. Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Korremann, G. (1987). *Kvinder, mænd og omsorgsarbejde*. København: Amternes og Kommunernes Forskningsinstitut.
- Kvale, S. (1997). *InterView. En introduktion til det kvalitative forskningsinterview*. København: Hans Reitzels Forlag.

- Miles, M.B. & Huberman, A.M. (1994). *Qualitative Data Analysis*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Olsen, H. (2002). *Kvalitative kvaler. Kvalitative metoder og danske kvalitative interviewundersøgelers kvalitet*. København: Akademisk Forlag.
- Olsen, H. (2002a). Kvaler eller kvalitet? En evaluering af danske kvalitative interviewundersøgelser. *Nordisk Psykologi*. Årg. 54, nr. 2.
- Olsen, H. (2002b). *Dansk kvalitativ interviewforskning: Kvalitet eller kvaler?* Arbejdsrapport, sept. 2002. København: Socialforskningsinstituttet (SFI). (downloades ved henvendelse til: [www.sfi.dk](http://www.sfi.dk)).
- Olsen, H. (2001a). Kvalitative analysestrategier og kvalitetssikring. *Nyhedsbrev nr. 31* (nov. 2001), Århus: Center for kvalitativ metodeudvikling.
- Olsen, H. (1998). *Tallenes talende tavshed. Måleproblemer i surveyundersøgelser*. København: Akademisk Forlag.
- Pedersen, I.K. (1998). *Den excellente præstation*. København: Sociologisk Institut.
- Repstad, P. (1993). *Mellem nærhet og distance: Kvalitative metoder i samfunnsfag*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Schultz Jørgensen, P. (1989). Om kvalitative analyser - og deres gyldighed. *Nordisk Psykologi*, nr. 1.
- Spradley, J.P. (1979). *The Ethnographic Interview*. Fort Worth: Harcourt Brace Jovanovich.
- Strauss, A.L. & Corbin, J. (1990). *Basics of Qualitative Research*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Søndergaard, D.M. (1996). *Tegnet på kroppen. Koder og konstruktioner blandt voksne i Akademiet*. København: Museum Tusculanums Forlag.
- Sørensen, T.B. (1991). *Bistandsklienter - mellem klientgørelse og selvforsørgelse*. Risskov: Gestus.
- Tesch, R. (1990). *Qualitative Research: Analysis Types and Software Tools*. New York & London: The Falmer Press.
- Tilia, G.B. (1996). *Tamiler i Vestjylland*. Esbjerg: Sydjysk Universitetscenter.
- Yin, R.K. (1989). *Case Study Research*. Newbury Park: Sage Publications.